

Дзюблюк О.В.
д.е.н., проф., професор кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Західноукраїнського національного університету

КЛЮЧОВІ ФАКТОРИ ГЛОБАЛЬНОГО ВПЛИВУ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА

Зростання інтеграції національних економік у єдиний загальносвітовий ринок товарів, послуг, капіталів і робочої сили обумовлює головний тренд ХХІ століття, що визначається посиленням тенденцій формування єдиного глобального світового господарства. За таких обставин значення національних кордонів різко зменшується, а зовнішні фактори економічного розвитку стали впливати не лише на транснаціональний бізнес, але й на національні господарства та банківський сектор у кожній країні. При цьому головним напрямом даного світового тренду стала глобалізація фінансової сфери економіки. Позитивним моментом цього процесу є істотне розширення можливостей національних економік отримувати додаткові грошові ресурси, котрі можуть бути спрямовані на стимулювання виробничого зростання. Водночас негативним явищем фінансової глобалізації слід вважати помітне розширення проблем і викликів, від вирішення яких і пошуку адекватної відповіді на які залежить ефективність функціонування банківського сектора, а відтак стабільність самих національних господарств. До числа таких викликів слід насамперед віднести такі, як: посилення економічної нестабільності, зростання впливу цифровізації, загострення проблем кібербезпеки, адаптація до регуляторних змін фінансової системи. Врахування цих викликів є важливим аспектом реалізації ефективної стратегії розвитку банківського сектора як основи макроекономічної і фінансової стабільності в окремих країнах і цілих

регіонах світу.

Так, економічна нестабільність, спричинена глобальними викликами, як-от пандемії, воєнні дії та фінансові кризи, може суттєво вплинути на ліквідність банківських установ і їхню здатність виконувати свої функції фінансового посередництва на грошовому ринку. Це пов'язано із тим, що ключовими аспектами впливу цього чинника на банківський сектор, зокрема, є: 1) зменшення ліквідності банків, оскільки підвищення турбулентності на фінансових ринках через пандемії чи економічні кризи обумовлюють зростання попиту на готівку та інші ліквідні активи з боку бізнесу та домогосподарств, що змушує банки переорієнтовувати свої ресурси та може призвести до обмеження доступних коштів для кредитування, підриваючи власне самі позиції банків як головних організаторів кредитних відносин у суспільстві [1]; 2) погіршення якості активів банків, оскільки у періоди фінансової нестабільності зростає кількість непрацюючих кредитів, так як підприємства і домашні господарства стикаються з фінансовими труднощами, які підривають їх здатність своєчасно обслуговувати свої борги, що негативно позначається на кредитному портфелі банків, змушуючи їх нести зайві витрати через необхідність формування додаткових резервів [2]; 3) зростання залежності банківських установ від підтримки центрального банку, оскільки у нестабільних макроекономічних умовах банки змушені звертатися до регулятора за екстреною підтримкою ліквідності, що в короткостроковому плані є засобом зниження фінансових ризиків, однак зумовлює ріст довгострокової залежності банківського сектора від державного впливу.

Щодо зростання впливу цифровізації на функціонування банківського сектора, то даний виклик кардинально змінює глобальну банківську систему, стимулюючи банки до більш активного впровадження інноваційних фінансових технологій задля збереження власної конкурентоспроможності на грошовому ринку. Головними аспектами впливу цього чинника є впровадження таких напрямів у роботу банківського сектора, як: 1) блокчейн-технології, що

забезпечують прозорість і безпеку фінансових транзакцій завдяки розподіленому реєстру. Необхідність для банків впроваджувати блокчейн пов'язана з потребою оптимізації міжнародних платежів, зниження витрат і запобігання шахрайству. Крім того, блокчейн відкриває можливості для розробки смарт-контрактів, які автоматизують і спрощують виконання угод між сторонами; 2) штучний інтелект (ШІ), що допомагає банкам аналізувати великі обсяги даних, прогнозувати фінансові ризики, оптимізувати портфелі активів та пропонувати клієнтам персоналізовані фінансові рішення. Крім того, застосування чат-ботів і віртуальних асистентів на основі ШІ забезпечує покращення обслуговування клієнтів банків і суттєво скорочує банківські операційні витрати; 3) мобільний банкінг, що стає усе більш важливим напрямом банківського обслуговування клієнтів в умовах, коли смартфони стали невід'ємною частиною повсякденного життя людей, відкриваючи їм доступ до фінансових послуг у будь-який час незалежно від локації. Крім того, через мобільні додатки клієнти банків отримують усе більші можливості здійснювати платежі, отримувати кредити, відслідковувати фінанси та керувати своїми рахунками.

Загострення проблем кібербезпеки також слід вважати глобальним викликом для банківського сектора, що є наслідком цифровізації банківського бізнесу, оскільки зростають ризики кібератак, змушуючи банки збільшувати інвестування значних ресурсів у посилення захисту клієнтських даних та забезпечення високої довіри до цифрових банківських технологій. Важливість цього напрямку діяльності банків визначається такими факторами, як: 1) підвищення ризиків кібератак, оскільки зростання обсягів цифрових операцій призводить до збільшення потенційної вразливості банківських систем, що може бути використано кіберзлочинцями для доступу до даних клієнтів або фінансових активів, а атаки типу DDoS, фішинг та використання шкідливого програмного забезпечення стають більш частими та витонченими; 2) зміна структури банківських витрат через необхідність зростання обсягів коштів, які

витрачаються на забезпечення кібербезпеки, оскільки банки змушені збільшувати інвестиції в сучасні технології кіберзахисту, такі як мультифакторна аутентифікація, шифрування даних, антивірусне програмне забезпечення та системи моніторингу ризиків; 3) мінімізація репутаційних ризиків, оскільки успішні кібератаки можуть суттєво підірвати довіру клієнтів до банків, а відповідні репутаційні втрати здатні знизити кількість вкладників та зменшити прибуток банків, що змушує їх активно працювати над покращенням комунікації та прозорості, щоб забезпечити клієнтам впевненість у безпеці їхніх даних.

Щодо адаптації до регуляторних змін фінансової системи, то цей фактор впливу глобалізації вимагає пристосування роботи банківського сектора до міжнародних стандартів, таких як Базель III, що може бути викликом для банків, особливо у країнах, що розвиваються. Річ у тім, що банки в країнах, що розвиваються, можуть стикатися із значними фінансовими труднощами через необхідність дотримання стандартів Базеля III, зокрема щодо підвищення рівня капіталу і ліквідності. Тому впровадження таких стандартів може вимагати масштабних інвестицій у технічну інфраструктуру, персонал і системи управління ризиками. І хоча міжнародні стандарти спрямовані на мінімізацію системних ризиків, що можуть виникнути через глобалізацію фінансових операцій, а також забезпечення фінансової стійкості банківської системи у періоди глобальних криз, та все ж вони здатні створити подвійне регуляторне навантаження і потребу в гнучких механізмах забезпечення відповідності роботи банків до зростаючих регуляторних вимог.

Таким чином, врахування факторів глобального впливу на функціонування банківського сектора є необхідною умовою підвищення його прибутковості і конкурентоспроможності в сучасних умовах, оскільки: по-перше, економічна нестабільність створює значні виклики для банківської системи, але водночас стимулює її адаптацію та розробку інноваційних підходів до управління ризиками; по-друге, цифровізація не лише трансформує

традиційні бізнес-моделі банків, але й вимагає стратегічних змін, орієнтованих на задоволення потреб цифрового покоління клієнтів; по-третє, ризики кібератак стають невід'ємною реальністю для сучасних банків, але також і стимулюють розвиток інновацій і посилення кібербезпеки; по-четверте, глобалізація виступає потужним каталізатором змін у регуляторному середовищі банківського сектора, стимулюючи гармонізацію стандартів та підвищення його ефективності.

Список використаних джерел:

1. Дзюблюк О. Сучасні аспекти розуміння сутності і ролі кредиту як економічної категорії. *Світ фінансів*. 2010. №1. С. 7-17.
2. Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України. Затверджено Постановою Правління Національного банку України № 97 від 18.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0097500-19#Text>

УДК 336:76

Метеленко Н.Г.

д.е.н., професор, директор
Інженерного навчально-наукового інституту ім. Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету

Оглобліна В.О.

к.е.н., доцент, доцент кафедри інформаційної
економіки, підприємництва та фінансів
Інженерного навчально-наукового інституту ім. Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету

Межуєв О.О.

магістрант спеціальності «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
Інженерного навчально-наукового інституту ім. Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету

**ФІНАНСОВІ НЕБАНКІВСЬКІ ПОСЕРЕДНИКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ДЕРЖАВИ**

Вітчизняна практика функціонування фінансового ринку свідчить про сталий розвиток його інфраструктури, в якій важливе місце займають фінансові посередники. Доцільно відзначити зростання важливості діяльності фінансових